

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 88/04-27

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 23. júna 2004 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho a zo sudcov Jána Auxta a Juraja Horvátha v konaní o sťažnosti Z. Š., bytom U., zastúpeného advokátkou JUDr. Z. T., P. B., ktorou namieta porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Martin v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 270/97, za účasti Okresného súdu Martin, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Z. Š. na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Martin v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 270/97 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Martin prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 270/97 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. Z. Š. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie v sume 40 000 Sk (slovom štyridsaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Martin p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Martin je p o v i n n ý uhradiť Z. Š. trovy konania v sume 9 342 Sk (slovom deväťtisícristoštyridsaťdva slovenských korún) na účet advokátky JUDr. Z. T., P. B., do jedného mesiaca od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. IV. ÚS 88/04 z 24. marca 2004 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť Z. Š., bytom U. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Martin (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 270/97.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ podal 28. júla 1997 okresnému súdu žalobu o neplatnosť okamžitého zrušenia pracovného pomeru.

Sťažovateľ uviedol, že ku dňu podania sťažnosti ústavnému súdu nebolo konanie v jeho právnej veci právoplatne skončené, v dôsledku čoho nemohol uplatniť nárok na čiastočný invalidný dôchodok. Tieto okolnosti majú za následok i jeho zložitú finančnú situáciu, ktorá je spojená aj s právnou neistotou.

Vo svojej sťažnosti sa sťažovateľ domáhal, aby ústavný súd podľa čl. 127 ústavy rozhodol, že postupom okresného súdu bolo porušené jeho základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a súčasne žiadal, aby mu bolo priznané primerané finančné zadosťučinenie v sume 100 000 Sk.

Predsedníčka okresného súdu sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadrila k sťažnosti podaním sp. zn. Spr 2017/04 doručeným ústavnému súdu 27. apríla 2004, v ktorom takto chronologicky uviedla všetky úkony účastníkov a okresného súdu v napadnutom konaní:

„Žaloba o neplatnosť okamžitého zrušenia pracovného pomeru došla súdu 28. 7. 1997. Dňa 18. 8. 1997 zákonná sudkyňa JUDr. A. K. vyzvala právneho zástupcu žalobcu na doplnenie dôkazov a vykonala ďalšie úkony podľa ust. § 114 ods. 1, 2, O. s. p.

- 26. 8. 1997 - došlo vyjadrenie žalovaného*
- 27. 8. 1997 - došla súdu upravená žaloba a listinné dôkazy*
- 23. 9. 1997 - sudkyňa dala pokyn na doručenie upravenej žaloby žalovanému*
- 4. 11. 1997 - sudkyňa nariadila pojednávanie na 15. 1. 1998*
- 14. 1. 1998 - došla žiadosť právneho zástupcu žalobcu o odročenie pojednávania*
- 15. 1. 1998 - sudkyňa zmenila termín pojednávania na 26. 2. 1998*
- 28. 4. 1998 - predseda súdu rozhodol o pridelení veci Mgr. M. A. (pôvodná sudkyňa odišla na materskú dovolenku)*
- 16. 6. 1998 - predseda súdu rozhodol o pridelení veci JUDr. M. I. (predchádzajúca sudkyňa odišla na iný súd)*
- 3. 8. 1998 - došla urgencia žalobcu*
- 6. 8. 1998 - sudkyňa nariadila pojednávanie na 18. 8. 1998*
- 18. 8. 1998 - uskutočnilo sa pojednávanie v neprítomnosti žalobcu a jeho právneho zástupcu - bolo odročené na 8. 9. 1998*
- 20. 8. 1998 - došlo ospravedlnenie právneho zástupcu žalobcu*
- 4. 9. 1998 - došlo ospravedlnenie právneho zástupcu žalobcu so žiadosťou o odročenie pojednávania*
- 8. 9. 1998 - sudkyňa odročila pojednávanie na neurčito*

- 8. 9. 1998 - sudkyňa vykonala dožiadanie na Okresný súd Považská Bystrica na výsluch žalobcu
- 15. 10. 1998 - výsluch žalobcu sa neuskutočnil pre jeho neprítomnosť a tiež právneho zástupcu žalobcu
- 26. 10. 1998 - uskutočnil sa výsluch žalobcu na Okresnom súde Považská Bystrica
- 28. 10. 1998 - spis došiel na Okresný súd Martin
- 11. 11. 1998 - sudkyňa nariadila pojednávanie na 22. 12. 1998
- 22. 12. 1998 - uskutočnilo sa pojednávanie a bolo odročené na výsluch svedka na 26. 1. 1999
- 12. 1. 1999 - došlo k zmene termínu pojednávania na 2. 2. 1999
- 2. 2. 1999 - uskutočnilo sa pojednávanie a bolo odročené na 2. 3. 1999 na pokračovanie v dokazovaní
- 2. 3. 1999 - uskutočnilo sa pojednávanie a bolo odročené na 5. 3. 1999 na vyhlásenie rozsudku
- 5. 3. 1999 - vo veci bol vyhlásený rozsudok
- 5. 4. 1999 - došlo k odoslaniu písomného vyhotovenia rozsudku účastníkom
- 19. 5. 1999 - došlo odvolanie žalobcu (neobsahovalo odôvodnenie)
- 27. 5. 1999 - sudkyňa vyzvala právneho zástupcu žalobcu na odstránenie nedostatkov odvolania
- 31. 5. 1999 - došlo doplnené odvolanie žalobcu
- 11. 6. 1999 - sudkyňa dala pokyn na doručenie odvolania žalovanému na vyjadrenie
- 22. 6. 1999 - došlo vyjadrenie žalovaného k odvolaniu
- 15. 7. 1999 - spis bol predložený na Krajský súd Žilina
- 4. 1. 2000 - Krajský súd Žilina nariadil pojednávanie na 10. 3. 2000
- 10. 3. 2000 - Krajský súd Žilina vznesením 13 Co 1596/99 rozsudok zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie Okresnému súdu Martin
- 27. 3. 2000 - spis došiel Okresnému súdu Martin
- 31. 3. 2000 - sudkyňa dala pokyn na doručenie uznesenia účastníkom
- 19. 5. 2000 - sudkyňa nariadila pojednávanie na 8. 6. 2000
- 5. 6. 2000 - došla žiadosť právneho zástupcu žalobcu o odročenie pojednávania
- 8. 6. 2000 - pojednávanie bolo odročené na neurčito

- 28. 6. 2000 - sudkyňa nariadila pojednávanie na 10. 8. 2000
- 24. 7. 2000 - žalobca požiadal o odročenie pojednávania
- 10. 8. 2000 - sudkyňa odročila pojednávanie na 14. 9. 2000
- 13. 9. 2000 - právna zástupkyňa žalobcu požiadala o odročenie pojednávania na október 2000
- 14. 9. 2000 - sudkyňa pojednávanie odročila na 12. 10. 2000
- 12. 10. 2000 - na pojednávaní došlo k opätovnému rozhodnutiu vo veci rozsudkom
- do 15. 2. 2001 - predseda súdu predĺžil lehotu na vypracovanie písomného vyhotovenia rozsudku pre práceneschopnosť a nadmernú pracovnú záťažnosť sudkyne
- 13. 2. 2001 - došlo k odoslaniu písomného vyhotovenia rozsudku
- 15. 3. 2001 - došlo odvolanie žalobcu (bez odôvodnenia)
- 24. 3. 2001 - pokyn sudcu na vyčkanie doplnenia odvolania
- 26. 3. 2001 - pokyn sudcu na vyčkanie doplnenia odvolania
- 2. 4. 2001 - došlo doplňujúce odvolanie žalobcu
- 26. 4. 2001 - sudkyňa dala pokyn na obvyklý postup súdu pred predložením spisu odvolaciemu súdu
- 23. 5. 2001 - došlo vyjadrenie žalovaného k odvolaniu
- 14. 6. 2001 - sudkyňa predložila spis odvolaciemu Krajskému súdu Žilina
- 12. 2. 2002 - Krajský súd Žilina nariadil pojednávanie na 14. 1. 2003 a zrušil prvostupňový rozsudok
- 17. 3. 2003 - došiel spis z Krajského súdu Žilina
- 24. 3. 2003 - sudkyňa dala pokyn na doručenie uznesenia účastníkom
- 9. 9. 2003 - došli námietky zaujatosti sudkyne zo strany žalobcu
- 19. 9. 2003 - sudkyňa predložila vec na rozhodnutie o námietkach zaujatosti Krajskému súdu Žilina
- 28. 10. 2003 - Krajský súd Žilina vrátil spis Okresnému súdu Martin bez meritórneho vybavenia s poukazom na možnosť postupu podľa § 15 ods. 1, O. s. p.
- 30. 10. 2003 - sudkyňa predložila spis predsedníčke súdu
- 31. 10. 2003 - predsedníčka súdu opatrením Spr 500/03-527 vylúčila JUDr. I. z prejednávania a rozhodnutia veci a vec elektronická podateľňa pridelila zákonnej sudkyňi JUDr. A. K.

- 6. 11. 2003 - sudkyňa nariadila pojednávanie na 22. 1. 2004
- 12. 12. 2003 - predsedníčka súdu odpovedala na sťažnosť žalobcu pod Spr 1592/03
- 2. 1. 2004 - sudkyňa vyzvala právnu zástupkyňu žalobcu, aby oznámila adresu svedka
- 20. 1. 2004 - právna zástupkyňa žalobcu oznámila adresu svedka
- 22. 1. 2004 - pojednávanie sa pre neprítomnosť žalobcu a svedkov odročilo na 11. 3. 2004
- 23. 2. 2004 - právna zástupkyňa žalobcu požiadala o odročenie pojednávania pre kolíziu s hlavným pojednávaním na Krajskom súde v Trenčíne vo veci trestného činu vraždy zn. 1 T 1/03 (nutná obhajoba)
- 24. 2. 2004 - sudkyňa nariadila zmenu termínu pojednávania na 6. 4. 2004
- 1. 3. 2004 - došlo ospravedlnenie svedkyne A. T. so žiadosťou o jej prípadné vypočutie dožiadaným súdom
- 6. 4. 2004 - uskutočnilo sa pojednávanie, na ktorom súd rozhodol o pripustení zmeny žaloby, vypočul žalobcu, žalovaného, 3 svedkov a bolo rozhodnuté medzitýmny rozsudkom
- 8. 4. 2004 - právna zástupkyňa žalobcu doručila súdu vyúčtovanie trov právneho zastúpenia

T. č. sa vo veci vypracúva písomné vyhotovenie rozsudku. “

K sťažnosti ďalej predsedníčka okresného súdu uviedla:

„2. V súlade s odpoveďou na sťažnosť žalobcu evidovanú na Okresnom súde Martin pod č. Spr 1592/03 zo dňa 12.12. 2003, na základe uvedenej chronológie úkonov súdu a účastníkov konštatujem, že k neodôvodneným prieťahom vo veci nedošlo. Čo do celkovej doby trvania konania tu však prieťahy sú. Tiež dĺžka doby medzi jednotlivými úkonmi súdu je v niekoľkých prípadoch dlhšia než primeraná. Ide najmä o dobu od 27. 2. 1998 - 5. 8. 1998, 15. 7. 1999 - 3. 1. 2000, 15. 6. 2001 - 11. 2. 2002, 21. 4. 2003 - 18. 9. 2003. To však súvisí s objektívnymi okolnosťami, ktoré vzhľadom na existujúcu judikatúru Ústavný súd SR zohľadniť pri rozhodovaní o predmetnej sťažnosti nemôže a to je nadmerné pracovné zaťaženie zákonných sudcov vo veci i súdu, pre jeho dlhoročné personálne

poddimezovanie. Pre objektívne zhodnotenie veci musím však poukázať i na tieto objektívne okolnosti. S tým súvisela i viacnásobná výmena zákonných sudcov.

Pokiaľ ide o zložitost' sporu, po hmotnoprávnej stránke ide o štandardný typ súdnej kauzy pracovnoprávneho charakteru, po skutkovej stránke ide však o zložitejšiu vec. Vyplýva to i z množstva navrhnutých dôkazov a to výsluchom účastníkov, svedkov a listinných dôkazov. Vec sa javí byť zložitejšou i po procesnej stránke, čo súvisí s viacerými úpravami - zmenami žaloby navrhnutými v priebehu konania žalobcom, tiež vzhľadom na opakované odvolania voči vyneseným rozsudkom a vrátenie veci odvolacím súdom s vysloveným právnym názorom a pokynmi na pokračovanie - doplnenie dokazovania. Napokon svedčí o tom tiež skutočnosť, že naposledy, dňa 6. 4. 2004, bolo vo veci rozhodnuté o základe medzitimným rozsudkom. Na strane súdu sú prieťahy vyvolané procesným pochybením - rozhodovaním veci v časti konania predsedom senátu bez účasti prísediacich, čo bolo vytknuté odvolacím súdom.

K osobitným prekážkam postupu konania v zmysle ust. § 107 a nasl. O. s. p. vo veci nedošlo. Na celkovú dobu trvania konania však mali zásadný vplyv 3 skutočnosti. Po prvé išlo o viacnásobnú zmenu zákonného sudcu, po druhé o opakované (dvojnásobné) zrušenie vynesených rozsudkov odvolacím súdom a po tretie, nedostatok súčinnosti žalobcu.

Z chronológie úkonov účastníkov a súdu vyplýva, že doteraz najmenej v 6 prípadoch žalobca (resp. jeho právny zástupca) požiadal o odročenie pojednávania (14. 1. 1998, 4. 9. 1998, 5. 6. 2000, 24. 7. 2000, 13. 9. 2000, 23. 2. 2004), v ďalších 3 prípadoch došlo k odročeniu pojednávania pre neúčast' žalobcu resp. i jeho právneho zástupcu (18. 8. 1998, 15. 10. 1998, 22. 1. 2004) a v dvoch prípadoch došlo k podaniu odvolania bez akéhokoľvek odôvodnenia (19. 5. 1999 a 15. 3. 2001). Za týchto okolností, v prípade vyslovenia porušenia práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, javí sa požadovaná suma finančného zadosťučinenia ako neprimeraná, naopak za primeranú okolnostiam prípadu považujem sumu neprekračujúcu 15.000.- Sk.“

Prehľad úkonov okresného súdu uvedený v písomnom vyjadrení jej predsedníčky zo 16. apríla 2004 sa zhoduje s tým, čo vyplýva zo zistení ústavného súdu.

Pri posudzovaní, či došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, však ústavný súd bral do úvahy všetku dokumentáciu obsiahnutú v predloženej spise a všetky okolnosti, ktoré z nej vyplývali.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov...“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov“ (napr. IV. ÚS 59/03), pričom „tento účel možno dosiahnuť zásadne až právoplatným rozhodnutím. Nepostačuje, že štátny orgán vo veci koná“ (I. ÚS 76/03, II. ÚS 157/02). K vytvoreniu „stavu právnej istoty preto dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu“ (napr. III. ÚS 127/03).

Preto je základnou povinnosťou súdu a sudcu zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka a postup súdu. Ústavný súd (obdobne ako Európsky súd pre ľudské práva) pritom prihliada aj na predmet sporu (povaha veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre s'ťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval aj v danom prípade.

1. V posudzovanom prípade je predmetom konania pracovnoprávny spor o neplatnosť okamžitého zrušenia skončenia pracovného pomeru a náhradu mzdy, ktorý sa osobitne nelíši od pracovnoprávnych sporov tohto druhu. Keďže však ide o závažnú statusovú vec z hľadiska sociálneho postavenia s'ťažovateľa, vyžaduje si povaha veci osobitnú starostlivosť všeobecného súdu. Ústavný súd nemohol vzhľadom na doterajší priebeh konania akceptovať konštatovanie predsedníčky okresného súdu, že ide po skutkovej a procesnej stránke o zložitejšiu vec, čo vyplýva okrem iného „... i z množstva navrhnutých dôkazov a to výsluchom účastníkov, svedkov a listinných dôkazov“.

Z odôvodnenia uznesenia Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) zo 14. januára 2003 sp. zn. 13 Co 1645/01, s ktorým sa ústavný súd stotožnil, totiž okrem iného vyplýva, že: *„V odvolacom konaní zistil krajský súd, že I. stupňový súd nevykonal vo veci prakticky žiadne dokazovanie. Nevypočul v konaní ani svedkov, ktorých navrhovateľ žiadal vypočuť, a tiež vôbec bližšie sa nezaoberal tvrdeniami navrhovateľa, ktoré uvádzal na svoju obranu.“* Ústavný súd na základe toho v okolnostiach prípadu uzavrel, že v danom prípade v doterajšom priebehu konania nešlo o takú vec, v ktorej by zbytočné prietahy v konaní boli ovplyvnené skutkovou a právnou zložitou veci.

2. Ďalším kritériom, použitím ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných prietahov v konaní, bolo správanie sťažovateľa ako účastníka tohto konania. Z obsahu spisu, ako aj z vyjadrení predsedníčky okresného súdu, ale aj samotného sťažovateľa, vyplýva, že aj on sa svojim správaním čiastočne podieľal na vzniku prietahov v predmetnom konaní. V šiestich prípadoch sťažovateľ, resp. jeho právna zástupkyňa žiadali o odročenie pojednávania, v troch prípadoch došlo k odročeniu pojednávania pre neúčast' sťažovateľa, resp. jeho právnej zástupkyne.

Uvedené skutočnosti potvrdil aj sťažovateľ vo svojom vyjadrení zo 14. mája 2004, avšak súčasne vyslovil názor, že *„... pri dĺžke konania takmer 7 rokov je bežné, že právny zástupca, príp. žalobca môžu byť v čase vytýčeného pojednávania na dovolenke, práceneschopní, príp. právnej zástupkyne mohlo byť vytýčené iné pojednávanie“*. Podiel sťažovateľa a jeho právnej zástupkyne, ktorí svojim správaním prispeli k predĺženiu konania, zohľadnil ústavný súd pri stanovení výšky primeraného finančného zadost'učinenia.

Pokiaľ okresný súd namietal, že v dvoch prípadoch (19. mája 1999 a 15. marca 2001) podal sťažovateľ odvolania proti jeho rozsudkom bez akéhokoľvek odôvodnenia, ústavný súd túto skutočnosť nevyhodnotil v neprospech sťažovateľa, a to z toho dôvodu, že uvedené (tzv. blanketárne) odvolania boli v krátkom čase doplnené, a preto vzhľadom na celkovú dĺžku napadnutého konania nemohol namietaný postup sťažovateľa výraznejšie prispieť k predĺženiu konania.

3. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd posudzoval existenciu zbytočných priet'ahov v označenom konaní, bol postup okresného súdu v predmetnej veci s výnimkou obdobia nečinnosti medzi 27. februárom 1998 a 5. augustom 1998 (presahujúci 5 mesiacov), keď bola vec pridelená novej zákonnej sudkyni (vzhľadom na nástup jednej z predchádzajúcich sudkýň na materskú dovolenku a prechod druhej na iný súd), ústavný súd nezistil žiadne významnejšie obdobia nečinnosti okresného súdu, ktoré by boli sami osebe ústavne významné, a tak spôsobilé odôvodniť záver o porušení základného práva sťažovateľa zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy.

Obdobie od 16. júla 1999 do 27. marca 2000 (viac ako 8 mesiacov), keď sa spis nachádzal na krajskom súde, ústavný súd osobitne nevyhodnocoval (sťažovateľ sťažnosťou napadol iba postup okresného súdu).

Pokiaľ okresný súd bral iba na vedomie neúčast' účastníkov na pojednávaní, a z tohto dôvodu odročoval konania, možno mu vytknúť málo razantné a nedostatočné využitie zákonných oprávnení na dosiahnutie nápravy, najmä možnosti uplatnenia poriadkových opatrení v zmysle § 53 OSP.

Ku dňu rozhodovania o veci ústavným súdom nebolo preskúmané konanie právoplatne skončené. V súčasnosti je stav konania taký, že okresný súd rozhodol vo veci medzitýmnym rozsudkom sp. zn. 10 C 270/97 zo 6. apríla 2004, ktorým určil, že okamžité skončenie pracovného pomeru sťažovateľa podľa § 53 ods. 1 písm. b) Zákonníka práce je neplatné, a zároveň zaviazal odporcu uhradiť sťažovateľovi trovy konania. Proti uvedenému rozsudku bolo 8. júna 2004 podané odvolanie. Z uvedeného vyplýva, že okresný súd v období od 28. júla 1997 (podanie žaloby) do súčasnosti (rozhodovanie o prijatej sťažnosti ústavným súdom) nedokázal organizovať procesný postup plynulo a efektívne tak, aby sa odstránil stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa naň obrátil účastník konania so žiadosťou o rozhodnutie.

Takýto postup okresného súdu nemožno ospravedlniť dôvodmi obsiahnutými vo vyjadrení jeho predsedníčky, za ktoré považuje aj opakované odvolania sťažovateľa voči

vyneseným rozsudkom okresného súdu vrátane rešpektovania právnych názorov a pokynov na pokračovanie v dokazovaní obsiahnutých v zrušovacích uzneseniach krajského súdu.

Konštatovanie predsedníčky okresného súdu o viacnásobných zmenách zákonného sudcu v konaní nemôže takisto ospravedlňovať neefektívny postup okresného súdu.

Predsedníčka okresného súdu poukazuje aj na nadmerné pracovné zaťaženie zákonných sudcov vo veci i súdu, pre jeho dlhoročné personálne poddimenzovanie, avšak zároveň poznajúc judikatúru ústavného súdu (napr. I. ÚS 35/03, I. ÚS 179/03) si je vedomá, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôže byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní.

Pri hodnotení postupu okresného súdu nemožno opomenúť jeho zvlášť závažné pochybenie vo vzťahu k zbytočným prietahom v konaní (neefektívna a neúčelná činnosť), a to porušením § 36a ods. 1 OSP (v znení účinnom v relevantnom čase), ku ktorému došlo tým, že predmetnú vec, ktorú mohol prejednávať a rozhodovať o nej iba senát, prejednával samosudca bez účasti ostatných členov senátu. Za neefektívnu činnosť okresného súdu považuje ústavný súd aj realizáciu a vyhodnocovanie dôkazov, ktoré nemali príčinnú súvislosť s dôvodmi, ktoré viedli k okamžitému skončeniu pracovného pomeru sťažovateľa. Oba uvedené nedostatky vytkol okresnému súdu aj odvolací súd v uznesení sp. zn. 13 Co 1596/99 z 10. marca 2000, ktorým prvostupňový rozsudok zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie.

Ústavný súd aj napriek tomu, že okresný súd vo veci priebežne konal a trikrát rozhodol rozsudkom (naposledy medzitémnym, ktorým určil, že okamžité zrušenie pracovného pomeru sťažovateľa je neplatné), hodnotí jeho postup ako málo efektívny, nezodpovedajúci požiadavke (príkazu zákonnej normy) takej prípravy pojednávania,

ktorá by zodpovedala požiadavkám vymedzeným v príslušných (vyššie citovaných) ustanoveniach Občianskeho súdneho poriadku, ktoré sú nevyhnutným predpokladom spoločensky efektívneho, t. j. rýchleho a účinného poskytnutia právnej ochrany.

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu právo zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy sa môže realizovať len prostredníctvom takého konania (činnosti) súdov, ktoré smeruje k odstráneniu stavu právnej neistoty, kvôli ktorej sa fyzická osoba (alebo právnická osoba) obrátila na orgán súdnej moci. K zbytočným priet'ahom v súdnom konaní môže dôjsť nielen samotným nekonaním príslušného súdu, ale aj jeho takou činnosťou, ktorá nesmeruje k odstráneniu stavu právnej neistoty účastníka súdneho konania, teda k právoplatnému rozhodnutiu vo veci, s ktorou sa obrátil na súd. Preto na splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány (napr. všeobecné súdy) vec len prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony (bez ohľadu na ich počet), a pritom právoplatne nerozhodli (m. m. II. ÚS 64/99, I. ÚS 1904/03).

V nadväznosti na to dospel ústavný súd k názoru, že doterajší postup okresného súdu v konaní, ktoré je na ňom vedené pod sp. zn. 10 C 270/97, vzhľadom na uvedené nedostatky, nesmeroval k sústredenému vyhodnoteniu dôkaznej situácie, a k právoplatnému rozhodnutiu vo veci samej, a že zbytočné priet'ahy vznikli samotným spôsobom, ktorým túto vec prerokováva (II. ÚS 61/98, II. ÚS 166/03).

Na základe uvedených dôvodov ústavný súd vyslovil, že v napadnutom konaní bolo porušené označené základné právo sťažovateľa, ktoré mu garantuje ústava. Napokon vyslovuje názor, že v danom prípade by nemohla byť doterajšia dĺžka konania (t. j. 7 rokov) z hľadiska čl. 48 ods. 2 ústavy akceptovaná, už len vzhľadom na jeho predmet. Potvrďuje to aj predsedníčka okresného súdu, ktorá vo vyjadrení k sťažnosti výslovne uviedla: *„Čo do celkovej doby trvania konania tu však priet'ahy sú“*.

Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy okresným súdom, prikázal

mu, aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza sťažovateľ domáhajúci sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie“.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. Z ustanovenia § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde vyplýva, že primerané finančné zadost'učinenie má povahu náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch. Podľa ods. 5 citovaného zákonného ustanovenia ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiadal aj o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia vo výške 100 000 Sk z dôvodov uvedených vo svojej sťažnosti.

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadost'učinenia, ktoré je peňažnou protihodnotou utrpenej nemajetkovej ujmy (napr. I. ÚS 15/02, IV. ÚS 84/02).

Pri určení výšky primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na celkovú dĺžku konania okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 270/97, berúc do úvahy konkrétne okolnosti prípadu, najmä význam sporu pre sťažovateľa, ale aj jeho správanie a správanie jeho právnej zástupkyne v napadnutom konaní (vyhodnotené v čl. II bode 2 tohto nálezu), ako aj skutočnosť, že konanie vo veci nebolo do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne skončené, považoval ústavný súd priznanie sumy 40 000 Sk za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátkou JUDr. Z. T., uplatnených v podaní zo 7. januára 2004. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 ods. 1 písm. a) a c) a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“). Ústavný súd pri priznaní trov konania vychádzal z výšky priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2003, ktorá bola 13 602 Sk. Úhrada bola priznaná v celkovej výške 9 342 Sk za 2 úkony po 4 534 Sk a 2 x 136 Sk režijný paušál (§ 19 vyhlášky).

Úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou tohto rozhodnutia“ rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. júna 2004